

©Documentul a fost pus la dispoziție cu sprijinul Consiliului Superior al Magistraturii din România (www.csm1909.ro) și al Institutului European din România (www.ier.ro). Permișiunea de a republica această traducere a fost acordată exclusiv în scopul includerii sale în baza de date HUDOC.

©The document was made available with the support of the Superior Council of Magistracy of Romania (www.csm1909.ro) and the European Institute of Romania (www.ier.ro). Permission to re-publish this translation has been granted for the sole purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC.

Traducere din limba franceză

Curtea Europeană a Drepturilor Omului

Secția a III-a

HOTĂRÂREA

din 24 mai 2007

în Cauza Todicescu împotriva României

(Cererea nr. 18419/02)

Strasbourg

Hotărârea devine definitivă în condițiile prevăzute în [art. 44](#) alin. (2) din Convenție.

Poate suferi modificări de formă.

În Cauza Todicescu împotriva României,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secția a III-a), statuând în cadrul unei camere formate din:

Domnii B.M. Zupančič, președinte,

C. Bîrsan,

Doamnele E. Fura-Sandström,

A. Gyulumyan,

Domnii E. Myjer,

David Thor Björgvinsson,

Doamna I. Berro-Lefevre, judecători,

și domnul S. Quesada, grefier de secție,

după ce a deliberat în camera de consiliu, la data de 3 mai 2007,

a pronunțat următoarea hotărâre, adoptată la aceeași dată:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află cererea nr. 18419/02, introdusă împotriva României de o cetățeană a acestui stat, doamna Maria Todicescu (*reclamanta*), având naționalitate dublă, română și elvețiană, care a sesizat Curtea la data de 25 aprilie 2002 în temeiul [art. 34](#) din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale (*Convenția*).

2. Reclamanta a fost reprezentată de domnul E Baudat, avocat din Lausanne. Guvernul român (*Guvernul*) a fost reprezentat de coagentul său, doamna R. Pașoi, de la Ministerul Afacerilor Externe.

3. La 24 iunie 2005, Curtea a hotărât să comunice Guvernului român cererea. Prevalându-se de dispozițiile [art. 29](#) alin. 3 al Convenției, ea a decis că admisibilitatea și fondul cauzei vor fi examinate împreună.

ÎN FAPT

I. Circumstanțele cauzei

4. Reclamanta s-a născut în anul 1920 și are domiciliul în Lausanne.

5. În 1983, un bun imobiliar aparținând părinților reclamantei, situat la etajul cinci la nr. 39 din strada Schitu Măgureanu, în București și format dintr-un apartament din două camere și din terenul aferent de 740 m², a făcut obiectul unei confiscări în temeiul decretului nr. 223/1974.

6. La 19 decembrie 1997, în urma unei acțiuni în revendicare imobiliară, reclamanta a obținut o sentință care constata ilegalitatea măsurii de confiscare și care ordona autorităților să i-l restituie în calitate de moștenitoare. În lipsa unui apel această sentință a devenit definitivă.

7. În ciuda acestei sentințe, reclamanta s-a aflat în imposibilitatea de a-și recupera bunul, deoarece în temeiul Legii nr. 112/1995, statul vânduse la 7 ianuarie 1997 acest bun soților M.C., care îl ocupau în calitate de chiriași.

8. În 1998 reclamanta a cerut instanțelor să se constate nulitatea vânzării bunului. Ea a precizat că confiscarea era abuzivă și ilegală, că statul nu putea fi proprietarul legitim al bunului și, în consecință, nu-l putea vinde legal.

9. La sfârșitul procedurii, printr-o hotărâre din 18 aprilie 2001, Curtea de Apel București a respins acțiunea sa pe motiv că chiriașii erau cumpărători de bună credință. Curtea de Apel nu a acordat nicio despăgubire reclamantei.

10. Printr-o scrisoare din 8 noiembrie 2001 Parchetul de pe lângă Curtea Supremă de Justiție a respins cererea reclamantei de înaintare a unui recurs în anulare.

II. DREPTUL ȘI PRACTICA INTERNĂ PERTINENTE

11. Dispozițiile legale și jurisprudența internă pertinente sunt descrise în Hotărârile *Brumărescu împotriva României* ([GC], nr. 28342/95, CEDO 1999-VII, pag. 250-256, paragrafele 31-33), *Străin și alții împotriva României* (nr. 57001/00, paragrafele

19-26, 21 iulie 2005), *Păduraru împotriva României* (nr. 63252/00, paragrafele 38-53, 1 decembrie 2005), *Porteanu împotriva României* (nr. 4596/03, paragrafele 23-25, 16 februarie 2006) și *Radu împotriva României* (nr. 13309/03, paragrafele 18-20, 20 iulie 2006).

ÎN DREPT

I. Asupra pretinsei încălcări a [art. 1](#) din Protocolul nr. 1

12. Reclamanta se plânge de o atingere adusă dreptului său la respectarea bunurilor datorită imposibilității de a beneficia de apartamentul al cărei proprietar a fost recunoscută, în urma vânzării de către stat a imobilului litigios unor terți care îl ocupau în calitate de locatari. Ea invocă [art. 1](#) din Protocolul nr. 1 care prevede următoarele:

"Orice persoană fizică sau juridică are dreptul la respectarea bunurilor sale. Nimeni nu poate fi lipsit de proprietatea sa decât pentru cauză de utilitate publică și în condițiile prevăzute de lege și de principiile generale ale dreptului internațional.

Dispozițiile precedente nu aduc atingere dreptului statelor de a adopta legile pe care le consideră necesare pentru a reglementa folosința bunurilor conform interesului general sau pentru a asigura plata impozitelor ori a altor contribuții, sau a amenzilor."

A. Asupra admisibilității

13. Guvernul precizează că plângerea trebuie respinsă datorită nerespectării termenului de șase luni în măsura în care cererea a fost înaintată la 25 aprilie 2002, în condițiile în care ultima hotărâre internă definitivă în sensul [art. 35](#) alin. 1 din Convenție a fost pronunțată la 18 aprilie 2001 de Curtea de Apel București.

14. Reclamanta cere respingerea excepției ridicate de Guvern deoarece, în opinia sa, termenul de șase luni prevăzut de art. 35 alin. 1 din Convenție trebuie să fie calculat

începând cu 8 noiembrie 2001, data respingerii cererii sale în vederea unui recurs în anulare.

15. Curtea amintește că [art. 35](#) alin. 1 din Convenție impune reclamanților obligația de a sesiza Curtea numai după epuizarea căilor de atac interne și în termen de șase luni începând de la data hotărârii interne definitive. Cu toate acestea, atunci când încălcarea invocată constă într-o situație continuă, termenul de șase luni nu începe să curgă decât începând din momentul în care această situație continuă ia sfârșit (a se vedea *mutatis mutandis*, *Hornsby împotriva Greciei*, Hotărârea din 19 martie 1997, Colecția de hotărâri și decizii 1997-II, p. 508, paragraful 35 și *Marinakos împotriva Greciei*, (decizie) nr. 49282/99, 29 martie 2000).

16. În cazul în speță Curtea observă în primul rând că reclamanta se află, de mai mulți ani, în imposibilitatea de a beneficia de dreptul său de proprietate asupra bunului său, în ciuda existenței unei hotărâri definitive care îi recunoștea în mod expres acest drept. De altfel, eforturile sale de executare a hotărârii definitive, prin intermediul unei acțiuni în anulare a contractului de vânzare privind bunul său, au eșuat în fața instanțelor interne. Curtea nu ar putea reproșa reclamantei rezultatul negativ al demersurilor sale în vederea intrării în posesia bunului său, situația fiind aceeași dacă această cale de atac nu ar fi fost folosită. În fine, în ciuda existenței legilor de reparație ulterioare reclamanta, nici până astăzi, nu a fost despăgubită pentru pierderea bunului său. Reclamanta se confruntă deci cu o situație continuă.

17. Prin urmare, excepția Guvernului nu poate fi admisă favorabil. Curtea constată de altfel că această plângere nu este în mod manifest neîntemeiată în sensul [art.](#)

[35](#) alin. 3 din Convenție. De asemenea, ea constată că aceasta nu prezintă niciun alt motiv de inadmisibilitate și o declară deci admisibilă.

B. Asupra fondului

18. Guvernul consideră că în speță vânzarea bunului litigios nu a afectat dreptul de proprietate al reclamantei, deoarece aceasta nu avea niciun drept în momentul încheierii contractului de vânzare. În opinia Guvernului, reclamanta a omis să-și înscrie dreptul de proprietate în registrul funciar. În acest sens el invocă *a contrario* cauza *Zwierzynsky împotriva Poloniei* (nr. 34049/96, paragraful 64, CEDO 2001-VI). În opinia Guvernului, în ciuda recunoașterii judiciare a dreptului de proprietate al reclamantei, aceasta nu poate fi considerată drept proprietara bunului litigios, deoarece acțiunea sa era formulată împotriva statului, care nu mai era proprietar, în baza unui contract de vânzare. Conform opiniei Guvernului reclamanta ar fi trebuit să formuleze o acțiune în revendicare împotriva cumpărătorilor bunului.

19. Guvernul adaugă că ingerința în dreptul de proprietate al reclamantei era justificată deoarece era prevăzută de lege, urmărea un scop legitim și era proporțională. În fine, în opinia Guvernului, reclamanta are și acum posibilitatea de a obține o despăgubire pentru pierderea bunului său în temeiul Legii nr. 10/2001, modificată prin Legea nr. 247/2005.

20. Reclamanta contestă teza Guvernului. Ea menționează existența hotărârii definitive care ordonă autorităților restituirea bunului său și imposibilitatea de a o executa în urma vânzării ilegale a bunului.

21. Curtea constată că reclamanta este în posesia unei hotărâri definitive și irevocabile care ordonă autorităților să-i restituie bunul litigios. Așa cum Curtea a

constatat anterior (a se vedea cauza *Străin* citată anterior, paragraful 38) existența dreptului său de proprietate în temeiul respectivei hotărâri definitive nu era condiționată de alte formalități.

22. Curtea a soluționat de mai multe ori cauze care au ridicat probleme similare cu cele din cazul în speță și a constatat încălcarea [art. 1](#) din Protocolul nr. 1 la Convenție (a se vedea, între altele, *Porteanu* citat anterior, paragrafele 32-35).

23. După ce a examinat toate elementele ce i-au fost supuse atenției, Curtea consideră că Guvernul nu a expus niciun fapt și niciun argument care ar putea conduce la o altă concluzie în acest caz. Curtea reafirmă în special că în contextul legislativ românesc de reglementare a acțiunilor în revendicare imobiliară și a restituirii bunurilor naționalizate de regimul comunist, vânzarea de către stat a unui bun al altuia unor terți de bună credință, chiar și atunci când este anterioară confirmării definitive în justiție a dreptului de proprietate al altuia, reprezintă o privare de bun. O asemenea privare, combinată cu lipsa totală a despăgubirii, este contrară [art. 1](#) din Protocolul nr. 1 (*Străin* citat anterior, paragrafele 39, 43 și 59).

24. Deși Guvernul menționează că i se permite să obțină o despăgubire pentru pierderea bunului său, Curtea reiterează constatarea sa anterioară conform căreia nici legea nr. 10/2001, nici legea nr. 247/2005 nu permit în prezent într-un mod susceptibil să ajungă la acordarea efectivă a unei despăgubiri reclamantei (a se vedea, printre altele, cauzele *Radu* citată anterior și *Ruxandra Ionescu împotriva României*, nr. 2608/02, 12 octombrie 2006). În plus, aceste legi nu iau în calcul prejudiciul suferit din cauza lipsei prelungite a despăgubirii persoanelor care, la fel ca reclamanta, s-au aflat în

imposibilitatea de a beneficia de bunurile lor restituite în baza unei sentințe definitive (a se vedea, *mutatis mutandis*, cauza *Porteanu* citată anterior, paragraful 34).

25. Ținând cont de jurisprudența sa în materie, Curtea consideră că în speță nebeneficierea de dreptul de proprietate al reclamantei asupra bunului său, combinată cu lipsa totală a despăgubirii de aproape nouă ani, au făcut-o să sufere o sarcină disproporționată și excesivă, incompatibilă cu dreptul la respectarea bunurilor sale garantat de [art. 1](#) din Protocolul nr. 1.

Prin urmare această dispoziție s-a încălcat în speță.

II. Asupra aplicării [art. 41](#) din Convenție

26. În conformitate cu art. 41 din Convenție, *"În cazul în care Curtea declară că a avut loc o încălcare a Convenției sau a protocoalelor sale și dacă dreptul intern al înaltei părți contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei încălcări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o satisfacție echitabilă."*

A. Prejudiciu

27. În primul rând reclamanta cere restituirea bunului respectiv și acordarea sumei de 200.000 euro, precum și a sumei de 37.200 euro pentru chiriile neîncasate în perioada 1998-2005. Ea nu a prezentat niciun raport de expertiză în acest sens. Reclamanta cere în plus 10.000 euro cu titlu de prejudiciu moral.

28. Guvernul contestă cifra prejudiciului material așa cum a fost expusă de reclamantă și face trimitere la o expertiză (un aviz) eliberată de un expert imobiliar la cererea sa. Conform concluziilor acestei expertize valoarea de piață a bunului este de 107.918 euro. În ceea ce privește prejudiciul suferit din cauza chiriilor neîncasate, Guvernul contestă cererea reclamantei și invocă, între altele, jurisprudența *Popescu Nasta*

împotriva României (nr. 33355/96, paragraful 62, 7 ianuarie 2005). În fine, în privința cererii referitoare la prejudiciul moral, Guvernul consideră că pretențiile reclamantei sunt foarte ridicate și face referire la cauza *Străin* citată anterior (paragraful 84), în care, într-o situație similară, Curtea a ordonat plata sumei de 5.000 euro cu acest titlu.

29. Curtea amintește că o decizie de constatare a unei încălcări implică pentru statul pârât obligația juridică conform Convenției de a pune capăt încălcării și de a-i elimina consecințele. Dacă dreptul intern nu permite să se elimine decât imparțial consecințele acestei încălcări, articolul 41 din Convenție conferă Curții puterea de a acorda o reparație părții vătămate prin actul sau omisiunea în legătură cu care s-a constatat o încălcare a Convenției. În exercitarea acestei puteri, ea dispune de o anumită latitudine; adjectivul « echitabil » și partea din frază « dacă e cazul » stau mărturie în acest sens.

30. Curtea consideră, în circumstanțele speței, că restituirea apartamentului situat la etajul cinci la nr. 39 din strada Schitu Măgureanu în București și a terenului aferent, ar pune pe cât posibil reclamanta într-o situație echivalând cu cea în care s-ar afla dacă cerințele [art. 1](#) din Protocolul nr. 1 nu ar fi fost încălcate.

31. Dacă statul pârât nu va proceda la această restituire în termen de trei luni de la data rămânerii definitive a hotărârii, Curtea decide că va trebui să plătească interesatei, pentru prejudiciul material, o sumă corespunzătoare valorii actuale a apartamentului în cauză. Curtea constată că unicul document care atestă valoarea de piață a bunului este avizul supus atenției de expertul Guvernului. Ținând cont de concluziile respectivului aviz, precum și de informațiile de care dispune Curtea asupra prețurilor pieței imobiliare locale, Curtea estimează valoarea de piață actuală a bunului la 110.000 euro.

32. În privința sumelor cerute cu titlu de nebeneficiere de bun, calculate în raport cu prețul de închiriere al acestui bun, Curtea nu poate acorda vreo sumă cu acest titlu, ținând cont, pe de o parte, de faptul că a ordonat restituirea bunului drept reparație conform art. 41 din Convenție și, pe de altă parte, de faptul că acordarea unei sume cu acest titlu ar avea în speță un caracter speculativ, posibilitatea și randamentul unei chirii fiind în funcție de mai multe variabile. Cu toate acestea, ea va ține cont de privarea de proprietate suferită de reclamantă din 1997 cu ocazia reparației prejudiciului moral (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Androne împotriva României*, nr. 54062/00, paragraful 70, 22 decembrie 2004 și *Buzatu* citat anterior, paragraful 18).

33. În privința prejudiciului moral suferit, Curtea, pe baza ansamblului de elemente aflate în posesia sa și statuând în echitate, îi alocă suma de 5.000 euro cu acest titlu.

B. Costuri și cheltuieli

34. Reclamanta cere de asemenea 20.000 euro pentru costuri și cheltuieli suportate în fața Curții. Ea nu aduce niciun act doveditor în sprijinul cererii sale.

35. În lipsa oricărui act doveditor Guvernul se opune rambursării cheltuielilor solicitate de reclamantă.

36. În conformitate cu jurisprudența Curții, un reclamant nu poate obține rambursarea cheltuielilor decât în măsura în care se stabilește realitatea, necesitatea și caracterul rezonabil al cuantumului lor.

37. Curtea remarcă faptul că reclamanta nu a prezentat niciun act doveditor în privința costurilor și cheltuielilor pretins suportate. În lipsa oricărui act de atestare a cheltuielilor cerute, Curtea nu poate acorda nicio sumă cu acest titlu.

C. Majorări de întârziere

38. Curtea hotărăște să aplice majorările de întârziere echivalente cu rata dobânzii pentru facilitatea de credit marginal practică de Banca Centrală Europeană, la care se vor adăuga trei puncte marginale.

PENTRU ACESTE MOTIVE,

CURTEA,

ÎN UNANIMITATE:

1. declară cererea admisibilă;

2. hotărăște că a fost încălcat art. 1 din Protocolul nr. 1 la Convenție;

3. hotărăște:

a) că statul pârât trebuie să restituie reclamantei imobilul litigios situat la etajul cinci la nr. 39 din strada Schitu Măgureanu în București, în termen de 3 luni de la data rămânerii definitive a hotărârii, în conformitate cu [art. 44](#) alin. 2 din Convenție;

b) că în caz de nerestituire statul pârât trebuie să plătească reclamantei în același termen de 3 luni, 110.000 euro (una sută zece zeci mii euro) pentru prejudiciul material;

c) că statul pârât trebuie să plătească de asemenea reclamantei 5.000 euro (cinci mii euro) pentru prejudiciul moral;

d) că sumele respective vor fi convertite în moneda statului pârât la rata de schimb din ziua plății și că la acestea se vor adăuga sumele datorate cu titlu de impozit;

e) că, începând de la data expirării termenului amintit și până la momentul efectuării plății, suma va fi majorată cu o dobândă simplă, a cărei rată este egală cu

rata dobânzii pentru facilitatea de credit marginal practică de Banca Centrală Europeană, la care se vor adăuga trei puncte procentuale;

4. respinge cererea de acordare a unei satisfacții echitabile pentru rest.

Redactată în limba franceză, apoi comunicată în scris, la data de 24 mai 2007, în aplicarea [art. 77](#) alin. 2 și 3 din Regulament.

Bostjan M. Zupančič,

președinte

Santiago Quesada,

grefier